

Minnesanteckningar Politikerforum 31 maj 2024

Introduktion till dagen

Dan Ericsson, statssekreterare hos landsbygdsminister Peter Kullgren, Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, hälsade samtliga välkomna och öppnade därefter mötet.

Sammanhållningspolitiken

Dan sa att det är ett händelserikt år i EU. Bland annat utifrån val till Europaparlamentet, beslut om den strategiska agendan, förberedelser för kommande utvidgning och långtidsbudget (MFF). Allt detta har bäring på sammanhållningspolitiken efter 2027, vars utformning diskuteras. För programperioden 2021–2027 är det dags för halvtidsöversyn. Förslag till MFF och regelverk för sammanhållningspolitiken förväntas komma sommaren 2025. Inspel till kommande sammanhållningspolitik görs av olika berörda aktörer såväl på EU-nivå som nationellt. Rådsslutsatser om den 9:e sammanhållningsrapporten förväntas antas den 18 juni. *Dan* bekräftade att regeringen mottagit SKR:s gemensamma ställningstagande om den framtida sammanhållningspolitiken. Regeringens avsikt är att ha en löpande dialog med bl.a. regionerna i processen. Detta genom ordinarie mötesplatser såsom Politiker- och Tjänstepersonsforum samt övervakningskommittéerna för de olika fonderna m.fl.

Håkan Forsberg, generaldirektör Svenska ESF-rådet, berättade om läget i genomförandet av Socialfonden+. Totalt är 40 % av stödet in-tecknat hittills. Myndigheten har medvetet haft en snabb takt i genomförandet med målet om att besluta alla medel 2027. Detta för att kunna hantera en förväntad valutakursjustering på ett bra sätt. Medel för kompetensutveckling har varit lite svåra att omsätta. Om efterfrågan inte är så stor finns en möjlighet att flytta medel i samband med halvtidsöversynen, men någon sådan diskussion pågår inte än. *Håkan* tackade regionerna och strukturfondspartnerskapen för det jobb de gör för att omsätta medlen för att möta de behov som finns. Se närmare i bifogad Powerpoint.

Elisabeth Backetman, generaldirektör Tillväxtverket, informerade att myndigheten bereder remissvar om utredningen *En ändamålsenlig och effektiv hantering av EU-medel (SOU 2024:22)*. Därefter berättade hon om läget i genomförandet av Regionalfonden och Fonden för en rättvis omställning. Genomförandet flyter på bra. Långsammast går det inom politiskt mål 2 – Ett grönare, koldioxidsnålare och motståndskraftigare Europa. Det beror bland annat på att nya målgrupper behöver mobiliseras vilket är tidskrävande. En eventuell valutakursjustering hoppas

Tillväxtverket inte ligger allt för långt fram i tiden så att den utökade ramen kan användas på ett bra sätt.

Därefter informerade *Elisabeth* om halvtidsöversynen och STEP där det pågår dialog med regionerna. Tillväxtverket ser både fördelar och utmaningar med STEP men gör bedömningen att det i dagsläget inte finns behov av att göra programändringar utifrån STEP. Se närmare i bifogad Powerpoint.

Anna Hed, ordförande i beredningen för tillväxt och regional utveckling, Sveriges kommuner och regioner (SKR), tackade för det goda samarbetet som har byggts upp på Politikerforum och lyfte att dialogen är viktig så att regional och nationell nivå tillsammans kan skapa bäst nytta. Hon betonade bland annat vikten av sammanhållningspolitiken, att Sverige har en tydlig röst i EU om denna samt vikten av en platsbaserad ansats med lokalt och regionalt inflytande för ökad träffsäkerhet. *Anna* sa också att det gränsöverskridande samarbetet är ännu viktigare än tidigare för att hålla ihop EU.

Efterföljande diskussion

Regionföreträdarna instämde i att det är en bra dialog om sammanhållningspolitiken och påminde om syftet – att skapa sammanhållning i Europa. De lyfte att medel från sammanhållningspolitiken är de strategiskt viktigaste för att utveckla länen – som är regionernas ansvar. Utifrån olika förutsättningar i landet och stora inomregionala skillnader betonade de vikten av en platsbaserad ansats samt att politiken därför inte bör centraliseras. En *regionföreträdare* menade att lägre söktryck i de nationella fonderna visar på behovet av närhet och av att ta hänsyn till lokala och regionala förutsättningar. *Regionföreträdarna* sa att det är viktigt att visa på förflyttning och nytta genom sammanhållningspolitiken, exempelvis genom ökad BRP.

Sammanhållningspolitiken bidrar även med värden såsom fred, frihet, demokrati och frihandel vilket kräver mellanmännsliga relationer som byggs upp exempelvis genom sammanhållningspolitikens program. En annan *regionföreträdare* framförde behov av ytterligare 1:1-medel för att kunna möta ett högt söktryck för Regionalfondsmedel och kommande valutakursjustering.

Dan sa att regionernas synpunkter inte skiljer sig så mycket från den nationella nivåns ståndpunkt och tackade för att regionerna konkretiserar mervärdet av EU.

Håkan instämde i att medlen från sammanhållningspolitiken är viktiga. Han kommenterade också utredningsförslaget om att inkorporera ESF-rådet i Tillväxtverket. Han menade att en sådan förändring skulle ta tid och kraft från det faktiska programgenomförandet.

Elisabeth sa att myndigheter och regioner har en uppgift att kommunicera betydelsen av sammanhållningspolitiken och vad den leder till. Tillsammans kan aktörer hjälpas åt att visa på förflyttningar och resultat som investeringarna bidrar till lokalt, regionalt och nationellt samt över tid.

Energipolitikens nya inriktning

Daniel Liljeberg, statssekreterare hos energi- och näringsminister Ebba Busch, kommenterade det riskabla geopolitiska läget och det försämrade skick som det svenska elnätssystemet befinner sig i. Detta är utgångspunkten för den nya inriktningen av energipolitiken. Energipropositionen har just blivit beslutad och därmed är de nya energipolitiska målen riksdagsbundna. *Daniel* sa att de har gjort en översyn av de fyra centrala energimyndigheterna, vilket bland annat innebär en mer aktiv styrning av Svenska Kraftnät. Han nämnde också utredningen om elmarknadens utformning. Denna syftar till att snabba på utbyggnaden av elsystemet för att möta samhällets ökande elbehov och nå uppsatta klimatmål. *Daniel* nämnde också att regeringen i januari 2024 tillsatte en kärnkraftssamordnare. Syftet är att öka etableringstakten av nya reaktorer utifrån det växande elbehovet och totalförsvarets krav på en robust och motståndskraftig energiförsörjning.

Regionala inspel

Charlotta Englund, regionråd Region Örebro län, sa att energimålen är viktiga för att Sverige ska klara den gröna omställningen, stärka konkurrenskraften och att det är viktigt att inte pågående energieffektiviseringsåtgärder avbryts. Hon förde också fram att det är viktigt att arbeta med kortare ledtider för tillståndshandling och att hitta en balans i regelverken. Som exempel nämnde hon att det är lätt att bygga en solcellspark på jordbruksmark men nästintill omöjligt att uppföra en vindkraftspark. *Charlotta* sa att kraven på regionala aktörer (elnätsägare, elproducenter, kommuner) kommer att öka. Här menade hon att lösningen som Energimyndigheten arbetar med om en energistrateg i varje enskild kommun inte är realistisk. De finns inte personella resurser att tillgå och det är också för dyrt för många kommuner varför möjligheten med energikontor bör lyftas fram istället.

Charlotta berättade därefter om ett exempel där tillståndsgivningen från Energimarknadsinspektionen varit framgångsrik. Den innebar ett delningsnät där fastighetsägare får bygga separata solcellsanläggningar på sina fastigheter och sedan koppla ihop dem med varandra utan att beskattas för energidelningen. Hon avslutade sitt inspel med två mindre goda exempel där företag inte fått tillåtelse att dela energi. Ett företag som var på väg att investera i länet valde Norge istället för att det inte fanns en väl utbyggd el-infrastruktur.

Madeleine Jonsson, Regionråd i Västra Götalandsregionen (VGR), sa att i länet har en stor mängd industrikuster långt gångna planer på att ställa om från fossila energikällor till fossilfri el. Mer än 10 000 arbetstillfällen riskeras att gå förlorade till 2030 och åren närmast därefter om inte omställningen får rätt förutsättningar. Risken är enbart beräknad på sektorerna kemi och fordon som är först ut att ställa om. *Madeleine* sa att effektbehovet kommer att accelerera redan om 2–3 år och att kärnkraften inte kommer att vara på plats ens till 2030. Hon undrade hur vi hanterat behovet av mycket ny el före dess.

Hon berättade också att det i Västra Götaland finns en energiöverenskommelse mellan regionen och flera aktörer. Detta för att bidra till en snabbare utbyggnad av elnätet och ny fossilfri energiproduktion. I arbetet ingår också att verka för att statliga myndigheter bättre ska svara upp mot näringslivets behov så att de kan inleda investeringar. Här efterlyste *Madeleine* en tydligare rollfördelning över vilken aktör som ska göra vad inför 2030. Avslutningsvis förde hon fram tre önskemål: att Svenska kraftnät säkrar effekt i närtid med hjälp av förbränningsgeneratorer, att regeringen beslutar om incitament i form av ersättning till kommuner där vindkraft byggs samt att Svenska kraftnät bygger nät utifrån bedömt framtida behov och inte endast efter faktisk ansökan.

Efterföljande diskussion

Daniel tackade regionerna för deras inspel och sa att de utmaningar som finns regionalt är desamma på nationell nivå. Han sa att det är nödvändigt att se över energianvändningens effektivitet utifrån uppsatta klimatmål och att det är centralt att minska fossilutsläppen och ersätta med fossilfri energi. *Daniel* kommenterade Svenska kraftnäts initiativ om tekniskspecifika kapacitetsfaktorer, alltså indikatorer som uttrycker tillgängligheten hos ett givet kraftslag, och sa att det blir nödvändigt att undersöka olika mekanismers möjligheter att uppnå högre effekt. Energisystemet måste byggas ut kostnadseffektivt, ingen kan investera om elen är för dyr.

En av *regionföreträdarna* förde fram att samhällsnyttan måste vägas in tyngre vid nyetableringar och det är den lokala och regionala nivån som bäst kan göra den bedömningen. Incitamentsutredningen är en nödvändig väg framåt för att hantera målkonflikter. *Regionföreträdaren* sa att det vore klokt om regeringen fortsätter att se över de tilläggsdirektiv som endast försvårar för aktörerna. Ytterligare var att nätavgiften för slutkonsument slår väldigt olika, det är enorma inomregionala och nationella skillnader och detta behöver skärpas upp då det hindrar etableringar, inflyttning och tillväxt, sa *regionföreträdaren*.

Flera andra *regionföreträdare* kommenterade också incitamentutredningen, att den är bra men att regeringen inte inkluderat jordbrukarna i dialogen. De pekade på att tillståndsprocesserna för jordbrukarna är krångliga och tidskrävande och det saknas incitament för dem att ställa om till grönare energiproduktion. En *regionföreträdare* lyfte incitament för hantering av överföringskapacitet. Målkonflikterna är många, men exempelvis är överföringskapacitet för havsbaserad kraft komplex och behovet av att processerna snabbas på är stort.

Regionföreträdarna från Gotland påpekade att det är beklagligt att utredningen inte tog upp reservkraft – utifrån geopolitiskt läge och beredskapsperspektiv. Men även att sårbarheten med få och allmänt kända placeringar av elkablar riskerar att ominstegöra den "gröna" cementtillverkningen som finns på Gotland och det oavsett tillgången på medel från Fonden för en rättvis omställning. *Regionföreträdaren* menade att varken en ny sjökabel eller kärnkraft på fastlandet säkrar energiförsörjningen på ön och att havsbaserad vindkraft behöver komma på plats så fort som möjligt då det skulle möjliggöra egen el-produktion på Gotland utan beroende från fastlandet.

En *regionföreträdare* sa att Sverige på kort sikt kanske också bör investera i gasturbiner som Tyskland gör. En annan *regionföreträdare* lyfte den småskaliga vattenkraften som spelar en viktig roll i helheten samt att det måste till en tydlig logik för lokalbefolkningen.

Daniel höll med om att det är på regional nivå besluten ska fattas om vilka etableringar som är rimliga. Likaså att det är fler än kommunerna som behöver incitament, exempelvis mindre privata fastighetsägare. Apropå självförsörjningsspåret för Gotland sa han att det inte heller är fritt från risker och sårbarheter. Han sa också att omprövningen av vattenkraften är pausad och att regeringen verkar för att rädda all vattenkraft de kan. Avslutningsvis tackade *Daniel* regionerna för att deras fokus i debatten är på energisystem och inte energislag.

Transportinfrastrukturplaneringen för perioden 2026–2037

Lennart Kalander, avdelningschef nationell planering, Trafikverket, berättade om Trafikverkets inriktningsunderlag för perioden 2026–2037. Primärt handlar det om att underhålla befintliga system. I andra hand om att utveckla transportsystemet. Han redogjorde även för hur inriktningen kan se ut i fem olika nivåer – beroende på fördelningen av pengar. Se närmare i bifogad Powerpoint.

Johan Davidson, statssekreterare hos infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson, sa att de påbörjade remissmötena kommer fortsätta. Han sa att regeringen upplever ett tydligt stöd från regioner och näringsliv att prioritera underhåll men att även nyinvesteringar är viktiga. Han lyfte också vikten av stråk samt kompletterande trafikslag. Han berättade att det i någorlunda närtid kommer presenteras en principöverenskommelse som är vägledande för propositionen. *Johan* informerade även att de tittar på alternativ finansiering såsom offentlig-privat samverkan (OPS) och hur det görs i exempelvis Norge och Finland. Inga ställningstaganden är dock gjorda ännu. Se även bifogad Powerpoint.

Regionala inspel

Anna Hed, ordförande i beredningen för tillväxt och regional utveckling SKR, framförde att SKR och regionerna är beredda att möta upp gemensamt i dialogen om transportinfrastruktur, likt de gör kring sammanhållningspolitiken. Detta för ett exempelvis inte diskutera enskilda objekt utan stråk. Hon lyfte [SKR:s rapport Vem ska stå för risken?](#) och sa att staten har ett stort ansvar för grön omställning och behöver möta upp med nödvändig infrastruktur, bland annat utifrån att kommunsektorns skuldsättning ökar snabbt. Det handlar om finansiering men även långa ledtider som riskerar att etableringar görs i andra länder än i Sverige. *Anna H* kommenterade även att samhällsnytta inte enbart handlar om hur många som använder infrastruktur. Utan att infrastrukturens värde behöver problematiseras och förstärkas.

Anna Jähnke, ordförande i regionala utvecklingsnämnden i Region Skåne samt ersättare i styrelsen för Regionsamverkan Sydsverige, frågade vad som händer med pengarna för försenade objekt i länstransportplanerna och att det finns ett systemfel i detta. Hon sa också att det finns utmaningar när kommuner går in och finansierar men ändå får ett

initialt nej från Trafikverket. Hon sa att regionerna gärna har en konstruktiv dialog och undrade vad de och kommunerna kan göra för att underlätta.

Jonny Lundin, ordförande i regionala utvecklingsnämnden i Region Västernorrland samt ordförande i Bottniska korridoren, lyfte att grön omställning i kombination med militär rörlighet visar på behovet av ett sammanhållet europeiskt och nationellt järnvägssystem som också samspelar med hamnar. Han sa att det är avgörande för konkurrenskraften och att Sverige ska kunna behålla sin position i den gröna omställningen. Det för även med sig mervärden i form av pendling och godstransporter som bidrar till samhällsnytta. Jonny sa att EU prioriterar järnvägsutbyggnad i Sverige genom TEN-T, att även öst-västliga stråk är viktiga men att det saknas en tydlig nationell plan för när och hur stråk ska byggas ut. Han sa att Sverige har varit relativt framgångsrika med att få medfinansiering från EU, men då till små åtgärder som utredningar och mindre flaskhalsar. Jonny avslutade med att säga att det bör läggas mindre vikt vid traditionell prognosstyrning och större vikt vid utbyggnad och prioritering av stråk i hela landet. Han undrade även varför Trafikverket inte beskrev åtaganden för stråkutbyggnad i deras inriktningsunderlag.

Christoffer Öqvist, ordförande regionala utvecklingsnämnden i Region Sörmland, samt ledamot i styrgruppen för En bättre sats/Mälardalsrådet sa att en vidmakthållen och utvecklad infrastruktur är viktig för att skapa omställning och hållbar utveckling i hela landet. Han lyfte den regionala kollektivtrafiken och dess förutsättningar, bland annat utifrån att avlasta nationell infrastruktur. Ett exempel var att det inte får vara så att en bana stängs från en dag till en annan för att den inte är trädsäkrad. Vidare sa Christoffer att trimning av transportsystemet måste ske skyndsamt och att potentialen i trimningsåtgärder behöver nyttjas i större utsträckning. Han lyfte även behovet av att implementera signalsystemet ERTMS på ett sätt som bidrar till ökad kapacitet i järnvägssystemet samt förenklar gränsöverskridande tågtransporter. Avslutningsvis sa han att formen för hur stadsmiljöavtalen har utvecklats har upprört många och efterfrågade regeringens syn på hur detta påverkar anspråken i länstransportplanerna.

Anna Hed sa att det behövs en tågstrategi för Sverige och att vi samlat behöver bli bättre på att "hämta hem" mer EU-pengar. Hon sa att prognoser måste göras utifrån relevanta, framåtsyftande underlag samt att regional och nationell nivå bör ha ännu tidigare dialoger för ökad nytta och gemensamt ansvar/prioriteringar.

Efterföljande diskussion

Angående vem som ska stå för risken sa *Johan* att det är en bredare fråga än transportinfrastruktur och även handlar om bostadsbyggande, där kommunerna är en stor och viktig investerare. Regeringen jobbar med frågan om bostäder i bland annat norra Sverige. *Johan* sa att samhällsekonomisk effektivitet ska vara vägledande för transportinfrastruktur och att traditionella kalkyler inte kan fånga alla aspekter som är relevanta. Ytterst menade han att det är en politisk avvägning som görs utifrån exempelvis samhällsomvandling och försvar. Han kommenterade också att länstransportplanerna är underfinansierade och underanvända på samma gång samt att det behövs ett system för anslagssparande vilket regeringen får återkomma till.

Angående kommunal finansiering sa han att regeringen vill möjliggöra och förbättra det men att det inte är helt enkelt då systemen hänger ihop med den nationella infrastrukturen och är komplexa. Han sa även att många gör kopplingen mellan länstransportplanerna och stadsmiljöavtalen och bad om att få återkomma när plan- och budgetarbetet kommit längre.

Johan lyfte även att regeringen sedan den tillträdde har arbetat med medfinansiering från CEF och Nato. Han sa att Sverige har varit ganska bra vad det gäller finansiering via CEF men att det främst har varit kortare stråk. Det kan vara enklare att få till ibland men att alla önskar att få till de längre stråken och finansiering för dessa. Natos fond för infrainvesteringar ska utökas och det finns positiva tongångar. Han sa att här ska man dock komma ihåg att sett ur ett Nato-perspektiv har Sverige redan en bra utbyggd infrastruktur och den är inte heller närmast de yttre gränserna. Regeringen återkommer angående utbyggnad av TEN-T.

Om kollektivtrafikens tilldelning av spår sa *Johan* att det är en ständigt återkommande och svår fråga som är under ständig utvärdering. Grundproblemet är kapacitet och det är många som gör anspråk på rälsen. Vidare tittar regeringen på att öka taket för trimningsåtgärder och får återkomma om det. Även signalsystemet lyfte *Johan* som en stor och viktig fråga att åtgärda men att det medför mindre medel till nyinvesteringar.

En *regionföreträdare* sa att samtalet med Trafikverket inte alltid är så enkelt då det är flera nivåer inom myndigheten som ska tycka till och det kan komma olika svar, vilket gör det svårt att navigera i dialogen med myndigheten.

En annan *regionföreträdare* lyfte att en hearing med Trafikverket där alla regioner ska göra medskick medför att de blir konkurrenter och reflekterade om hur man riggar det så att man gör det som är bäst för Sverige AB. Ytterligare en *regionföreträdare* skickade med att regeringen bör ta beslut om och skynda på planerna i norra Sverige. Ett annat inspel från norra Sverige var att Trafikverkets prognoser om minskad befolkning, stål och skog där inte stämmer. En rapport från McKenzie visar vad investeringarna i norra Sverige leder till vad gäller BNP och klimatnytta. *Regionföreträdaren* sa att infrastruktursystem behövs för att möjliggöra detta – och att man får igen pengarna.

Johan svarade att regeringen har återkommande dialog med Trafikverket om vilket mandat de har. Han sa att förväntansbilden måste vara rimlig men att det kan finnas utvecklingspotential. Gällande Trafikverkets prognoser sa han att det framgår i inriktningsunderlaget där de är inaktuella och att Trafikverket kommer att uppdatera dessa. *Johan* sa också att åtgärder i norra Sverige kommer att tidigareläggas men att regeringen får återkomma om Norrbottenabanan.

Lennart tackade för bra synpunkter och sa att ambitionen är att de regionala kontakterna ska fungera så bra som möjligt. Trafikverket tar gärna emot konkreta exempel så dessa kan förbättras. Han sa att myndigheten också gärna diskuterar hur framdriften i nuvarande länstransportplaner kan förbättras, Gällande prognoserna sa *Lennart* att de lägger in beslutad politik och att prognoserna alltjämt blir bättre även om de inte fångar allt och alla ambitioner.

Almi

Lars Hjälmered statssekreterare hos finansminister Elisabeth Svantesson, inledde med att tacka för den dialog som förs genom SKR. Den var till en början "knackig" men har utvecklats på ett konstruktivt sätt sa han. Bolaget har identifierat behov av utveckling av sin verksamhet. Dels administrativt utifrån den komplexa organisationen med dotterbolag och överlappande funktioner där tiotals miljoner i stället skulle kunna gå till stöd till företag och regional utveckling. Dels finns vissa brister i regelefterlevnad. Han sa att det behövs en systematisk dialog mellan Regeringskansliet och SKR vad gäller den gemensamma hanteringen av Almi. Regeringskansliet kan inte ha ägardialog med 21 bolag men Lars sa att det kanske kan inrättas en årlig dialog genom SKR:s beredning.

Sara Modig, statssekreterare hos energi- och näringsminister Ebba Busch, sa att Almi är en viktig del av främjandesystemet för näringslivet. Klimat- och näringslivsdepartementet följer därmed bolagets process via Finansdepartementet som primärt handlar om organisering. Frågor kring Almi samordnas även med Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet. Sara underströk att Almi:s regionala närvaro är betydelsefull.

Regionala inspel

Anna Hed sa att processen har utvecklats till en bred samsyn där aktörerna är överens om att det behövs förändringar och utveckling av Almi i en konstruktiv riktning. Hon tackade för de goda samtalen de haft med departementen. Hon meddelade att regionföreträdarna kvällen innan enats om att gå vidare med fas två. Det vill säga att dela in de regionala bolagen utifrån NUTS2. Under hösten kommer det att finnas beslutsunderlag framtagna så att alla 21 regioner kan hantera frågan i sina fullmäktige. Förhoppningen är att allt är beslutat och klart senast i november. Anna H sa vidare att regionerna ser vissa osäkerhetsfaktorer. Det gäller regionalt inflytande i styrelsearbetet och bevarande av lokala och regionala kontor så att platsers olika förutsättningar tas tillvara. För att säkra detta bör det tas fram samverkansavtal i de nya bolagen. Det kan också finnas behov av lokala råd där det går att samlas utifrån de lokala perspektiven i en bredare aktörskrets. Hon sa även att kommande ägardirektiv bör reglera hur en förändringsprocess ska gå till.

Efterföljande diskussion

Lars sa att regeringen inte har någon annan ambition än att säkra en regional närvaro, få en än mer ändamålsenlig organisation och bättre regelefterlevnad. Han sa att regionerna bäst avgör var Almi ska ha kontor tillsammans med moderbolaget samt att regeringen delar uppfattningen om samverkansavtal och ägardirektiv samt att detaljer får hanteras allt eftersom.

Regionföreträdarna tackade för den tid och det arbete som lagts ner i frågan om Almi samt för ökad förståelse från nationell nivå. De betonade vikten av att säkra det lokala och regionala inflytandet. Detta eftersom det pågår en centraliseringsvåg med flera utredningar som riskerar att leda till mindre regionalt inflytande. En annan utmaning

med att minska antalet regionala bolag blir att hantera det kapital som finns tillgängligt, sa de.

Lars replikerade att det är en uppgift för Almis: koncern-VD att hitta former för regional förankring och ömsesidig kontinuerlig uppföljning. Han sa också att all personal som finns i bolagen skulle kunna nyttjas bolagsövergripande i större utsträckning än vad som görs idag.

Regionföreträdarna framförde också önskemål om att i ägardirektiven behöver organiseringen av ledamöter (antalet bland annat) finnas med. De sa också att beslut om ordförandeposten bör fattas likvärdigt av regionerna och staten.

Avslutningsvis påpekade en *regionföreträdare* att det på vissa håll i landet är avgörande att Almi är projektägare för att regionen ska kunna tillgodogöra sig EU-finansiering. En annan *regionföreträdare* kommenterade då att det blir knepigt att Almi-bolagen har möjlighet att vara stödmottagare från exempelvis Regionalfonden då de redan erhåller offentlig finansiering.

Livsmedelsberedskap

Dan inledde med att beredskaps- och försvarsförmågan behöver stärkas utifrån det säkerhetspolitiska läget. Han sa att det civila försvaret är en del av totalförsvaret och det handlar om att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna, varav livsmedelsförsörjning är en. Regeringen har genomfört kartläggningar och analyser och går nu in i åtgärdsfasen. Exempelvis har Livsmedelsverket fått i uppdrag att stärka regioners förmåga kring livsmedelsberedskap. *Dan* nämnde att försörjningsförmågan påverkas av många faktorer. Bland annat är energi och transporter viktiga element som diskuterats tidigare under dagen. *Dan* avslutade med att säga att regeringen har siktet inställt på en stark livsmedelberedskap där det är tydligt vilka som har vilken roll. Utredningen *Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8)* bereds parallellt med andra näraliggande utredningar, inom ramen för framtagande om totalförvarspropositionen och statsbudgeten.

Regionala inspel

Kerstin Hammar, ordförande i nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet, *Region Jönköpings län*, berättade om hur de arbetar med innovativa samarbeten för att skapa ett långsiktigt robust livsmedelssystem. *Kerstin* efterfrågade större offentliga satsningar på livsmedelsinnovation och forskning som stärker och utvecklar hela livsmedelssystemet, som svarar mot näringsens behov och når ut till alla företag oavsett storlek eller geografi. Hon föreslog också regionala råd för aktörsgemensam samordning och inriktning på regional nivå. Erfarenheter från pandemin visar på näringslivets snabba omställnings- och anpassningsförmåga men även styrkan i att ha regionala forum för delning av information mellan offentliga och privata aktörer. *Kerstin* avslutade med att säga att erfarenheter från arbetet med de regionala livsmedelsstrategierna borde användas i det långsiktiga arbetet med att skapa engagemang, involvera civilsamhället, regionala och lokala aktörer när det gäller att

höja invånarnas kunskapsnivå kring livsmedel – från jord till bord. Se även bifogad Powerpoint.

Efterföljande diskussion

Regionföreträdarna sa att det var en bra utredning men att den är en liten del i ett större sammanhang och att det finns intressekonflikter. De uttryckte därför stora förhoppningar om ett sammanhållet arbete framåt som tydligt tar hänsyn till olika platsers förutsättningar. *Regionföreträdarna* påpekade även att lönsamhet och minskad regelbörda för producenterna är avgörande.

En regionföreträdare sa att de för en gångs skull förordar länsstyrelserna, i stället för Livsmedelsverket, som samverkanspart och uppdragsansvarig. Några *regionföreträdare* saknade blå och maritima näringar i utredningen och lyfte småskaligt fiske som en viktig del i leveranskedjan. En av dessa *regionföreträdare* sa också att lantbrukare behöver kunna tillgodogöra sig forskning om livsmedelsproduktion och att sammanhållningspolitiken är viktig i det sammanhanget. En annan *regionföreträdare* instämde i att innovation är viktigt men att även det traditionella behöver förvaltas och byggas på, vilket också kan bidra till stärkt besöksnäring. *Regionföreträdaren* sa också att det går att hitta bra och innovativa lösningar för att upphandla lokal mat. Ytterligare en annan *regionföreträdare* efterfrågade utbyte av goda exempel.

Regionföreträdarna menade även att en viktig del i arbetet framåt är att skapa kunskap och förståelse hos befolkningen om livsmedelsberedskap. Några *regionföreträdare* påpekade att folkmängden varierar stort i turismrän beroende på säsong, vilket påverkar omfattningen på en kris och att man behöver ta hänsyn till det.

Elisabeth kommenterade att mycket av det som sagts också finns i Tillväxtverkets remissyttrande, såsom vikten av forskning och innovation. Hon lyfte även behovet av kompetens- och personalförsörjning i hela livsmedelskedjan. En *regionföreträdare* instämde i behovet av kompetens och sa att det behövs påbyggnadsutbildningar inom lantbruk men att för få utbildningsaktörer är intresserade av det idag.

Dan tackade för regionernas inspel och sa att produktion och lönsamhet är utgångspunkter för den nya livsmedelsstrategin och ett måste om Sverige ska ha en beredskap värd namnet. Om vi inte klarar det i fredstid klarar vi det inte i krigs-/kristid. Han sa att de blå näringarna kommer att ha en plats i den nya livsmedelsstrategin och att den är försenad kan förhoppningsvis göra den ännu bättre. Han påpekade också att forsknings- och innovationspropositionen som kommer i höst. Den spelar också roll för livsmedelssektorn. Han höll även med om att det är viktigt att nya forskningsrön implementeras och kommer till nytta hos dem de berör.

Vad gäller regelbördan sa *Dan* att den inte ska öka utan att ambitionen är att förenkla så mycket som möjligt så att så företagen kan ägna sig åt att producera samt att myndigheter har fått i uppdrag att identifiera regler som kan tas bort. Han informerade även om att det före årsskiftet kommer krav på att offentliga aktörer och restauranger ska kunna uppvisa ursprungsmärkning.

Dan svarade också att han förstår problematiken med ökad folkmängd under turismsäsong och att det samt Gotlands utsatta läge behöver hanteras. Att "väcka befolkningen" kring livsmedelsberedskap blir regionernas ansvar då de och kommunerna står närmast befolkningen, sa han.

Aktuella frågor, inkl. utredningen om regional utvecklingspolitik och landsbygdspolitik, samt nästa möte

Dan gick igenom några aktualiteter från Regeringskansliet:

▀ **Sveriges regionalstödscharta 2022–2027:** Kommissionen har godkänt regeringens förslag på en ändring i Sveriges regionalstödscharta 2022–2027 som innebär att fler landsbygdsområden ingår. De nyttillkomna kommunerna ingår i stödområde 3 (se bifogad Powerpoint). Regionalstödschartan ger berörda regioner och Tillväxtverket möjlighet att bevilja *regionalt investeringsstöd*. Det bör noteras att andra investeringsstöd samt främjandestöden kan beviljas i hela landet.

▀ **Översyn av landsbygdspolitiken:** Just nu pågår en kartläggning av olika utvecklings- och beslutsprocesser med anknytning till politikområdet. Tillväxtverket bistår i arbetet med översynen. Regeringen har inkluderat arbetsgivar- och intresseorganisationen Svenskt Näringsliv i en referensgrupp tillsammans med civilsamhällets aktörer. Dan sa att det är viktigt att Svenskt Näringsliv blir varse om landsbygdens utmaningar och möjligheter för utveckling och investeringsfrämjande.

Dan sa att det är en utmaning och inte gjort i en handvändning att integrera landsbygdspolitiken på tvärs i samtliga politikområden och i Regeringskansliet men att det är hans ambition att nå dit. *Regionföreträdarna* kommenterade att det är viktigt att man i översynen och i kommunikationen om landsbygdspolitiken inte ställer stad mot land utan följer devisen "stad och land – hand i hand". En *regionföreträdare* kommenterade även demokratiaspekten. Att det är den som skiljer regionerna från länsstyrelserna och att det är viktigt att befolkningen får ha en röst om utvecklingen av samhället.

▀ **Utredningen om den regionala utvecklingspolitiken:** Direktivet är inte färdigt men det ska fattas ett beslut före sommaren. Arbetet kommer sedan att pågå till och med sommaren 2026. Utredningen kommer att hantera kopplingen mellan den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken. Inriktningen är bland annat att se över ansvar och uppgifter samt styrningen av de båda politikområdena.

▀ **Nya och förlängda uppdrag:** Regeringen har gett ett nytt uppdrag till flera myndigheter om att redovisa genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken. De har även gett ett uppdrag till Tillväxtverket, Trafikverket, Boverket och länsstyrelserna att erbjuda regioner stöd om strategisk planering i det regionala utvecklingsarbetet. Tillväxtverket och Myndigheten för yrkeshögskolan har fått förlängt uppdrag att

stödja arbetet med att utveckla effektiva strukturer för validering på regional nivå.

Kommande möten

Fastslagna datum är:

- ▀ 4 oktober 2024
- ▀ 29 november 2024
- ▀ 21 februari 2025
- ▀ 23 maj 2025

Förslag till datum för hösten 2025 och våren 2026 skickades till SKR inför ledamöternas förmöte inför detta Politikerforum. Följande datum återstår efter synpunkterna från deltagarna på förmötet:

Hösten 2025

- ▀ 3 oktober (alt 29 september)
- ▀ 5 december

Våren 2026

- ▀ 27 februari
- ▀ 22 maj (alt 5 juni)

Datumen kommer att skickas ut till alla regioner för eventuella ytterligare synpunkter. Därefter slås de fast.

För Regeringskansliets uppslag till möjliga ämnen på nästa möte, se bifogad Powerpoint.

Avslutning

Dan sa att det kan vara dags att följa upp och ha en dialog om hur forum har fungerat hittills under mandatperioden. Exempelvis om strukturen, om något ska ändras, hur dialogen kan öka. Det kan vara lämpligt att ta upp på nästa möte den 4 oktober 2024.

Därefter tackade han regionföreträdarna för deras konstruktiva och engagerade inspel och avslutade mötet.